

Eesti peab hoidma lääne võitlusvaimu

Ukraina sõda kulgeb Ukraina jaoks üle ootuste edukalt. Venemaa ei osanud arvestada, et ukrainlaste tahe paisbata Euroopasse ja USAsse ja nende vastupanu võimaldab lääne avalikul arvamusel Ukraina taha koonnuda nii, et igakülgne sõjaline ja rahaline abi saabki võimalikuks.

Demokraatlike riikide poliitikud teevad ikka seda, mida nende rahvas tahab. Teevad Soome ja Rootsi omad ja teevad ka Saksamaa omad. Nendel on isegi lihtne – rahva arvamus on üsna selgelt vastavalt kas NATOga liitumise või Ukraina toetamise poolt.

Prantsusmaa ja Itaalia valitsustel on keerulisem rahva arvamust järgida, sest see pole nii selge. Mario Draghi, Itaalia peaminister, on siiski selgesõnaliselt öelnud, et inimestel tuleb valida rahu ja konditsioneeritud tubade vahel. Emmanuel Macron jällegi sattus sõtta keset valimiskampaaniat, kus peamine vastane oli Venemaa poolt rahastatud partei. Mistõttu ta peab arvestama, et tema rahva arvamus Ukraina (ja Vene) küsimuses päris põhjamaiselt klaar ei ole. Ta peab sellega arvestama vähemalt juunis toimuvate Prantsuse parlamendivalimisteni, et mitte sattuda Prantsuse presidendide hirmuunenäo sisse: midagi teha ei saa, sest parlamendis enamus puudub.

Õnneks on loota, et Ameerika raha toel saab Ukraina veel mitu kuud sõdida ja lääne arvamus kohanda mõistmisega, et nemad selle sõja tulemust üle Ukraina pea ei otsusta.

Ukraina ei vaja vahendust läbirääkimisteks, vaid varustust sõdimaks seni, kuni nad ise otsustavad, et välja võideldud positsioon väärrib läbirääkimistel fikseerimist. Või siis on nad selle sammu astumiseks sunnitud – ei tea ju tegelikult, milliseks edasine lahingute kulg kujuneb.

Lääne-Euroopal on tuntavalt raske leppida, et selle otsuse teeb Ukraina ise, eriti kui Ukraina sõdimise võimekus sõltub ikkagi nende abist. Selle õiguse eest seismisele kulub täna suur osa ka Eesti diplomaatilise suutlikkusest.

Millegipärast ei saa veel ikka kõik poliitikud läänes aru, et praeguse Vene režiimiga ei saa midagi kokku leppida. Samuti ollakse ikka veel mures, mis teed pakkuda Putinile sellest olukorrast välja, justkui tal oleks tarvis midagi kuskil seletada. On ka neid, kes siiralt pelgavad eskalatsiooni kuni tuumarelvadeni, olgu siis Ukraina või isegi NATO territooriumil, ja sellepärast tahavad ikkagi kangesti mingit rahu. Neile kõigile tuleb kogu aeg meenutada: kokkulepped ei pea, neid pole mõtet teha.

Kõik tahavad teada, kuhu edasi. Aktsepteerida, et kiired lahendused puuduvad, on väga raske. Leppida, et ka peale Ukraina sõda, isegi kui kahuritorud vaikivad, kui Ukraina on oma eesmärgid saavutanud, ei ole sõda meie – lääne – jaoks läbi.

Vastupidi, meil siis raskeks alles läheb. Venemaa on ikkagi liiga sarnane Põhja-Koreaga, et teda teisiti kohelda. Sanktsioonid peavad jätkuma. See on majanduslikult ebamugav. Aga sellele on ratsionaalne põhjendus – sanktsioonide lõpetamisest saadav majanduslik tulu lääneriikidele tuleb praeguse Vene režiimi jätkudes ikkagi suunata suuresti taga-

KERSTI KALJULAI
president

si kaitsekulutusteks. Venemaa taasrelvastumise takistamine majanduslike vahenditega tähendab väiksemaid kaitsekulutusi kõigile Euroopa riikidele. Kiire taasrelvastumine sunnib ebapopulaarseid kaitsekulusid järjest tõstma.

Keerulisem on leida argumente lihtsatele inimestele, kellele ei meeldi elada külmas sõjas. Ebamugav. Keegi kogu aeg ähvardab ja räägib meist halvasti. Aga sellega tuleb leppida ja harjuda. Inimesed on nõus leppima ja harjuma, kui nad teavad, et ükskord see lõpeb. Paraku ei suuda me ennustada, millal. Majanduslikult läheb kindlasti kergemaks kahe-kolme aastaga, sest majandused kohanevad. Aga hingeliselt ei lähe.

Aga ma näen siiski, kuidas näiteks Itaalia suured energiaettevõtted on valmis Vene energiat igaveseks loobuma. Kui poliitikud ütleksid, et nii peab, ja annaks ka garantiid, et nad ise ümber ei mõtle. Paari aasta pärast on Vene energiast loobumiseks tehtud kulutused ka Saksamaal nii suured, et nende uputamine vana raja peale tagasi pööramiseks pole enam mõistlik. Ehk siis: sanktsioonide kõige valusam mõju meile endile kestab paar aastat. See tuleb ära kannatada. Sest mõju Venemaale kestab palju kauem.

Aga Ukraina ei sõdi loodetavasti nii kaua. Ja kui argument, et inimesed surevad, kaob, tuleb meil loota poliitikute tarkusele teha õiget asja ja seletada oma otsuseid ka valijatele.

Selleks, et me saaksime oma diplomaatias õnnestuda ja hoida majandussõja üleval, tuleb meil olla päris osav. Esmalt peame näitama – mida see kirjatükk püüabki teha –, et me mõistame erinevaid lähtekohi ja ka erinevaid muresid, muuhulgas vajadust veenda avalikkust arvamust ja võita valimisi.

Teiseks peame tunnustama, kui on põhjust. Macron on siiski üks Prantsusmaa veneskeptilisemaid poliitikuid. Eestis raske uskuda, aga nii on. Scholtz kuulutas *Zeitenwende* välja enne, kui tema partei selleks valmis oli. Itaalia passis energiaotustega vaikselt Saksamaad, sest otseste suurte majanduskonkurentidena ei taha üks teiseta liigutada. Ütleme, et usaldame neid omavahel õiges asjas kokku leppima.

Ja kolmandaks peame olema järelejätmatud oma sõnumite selgitajad ja ka ise nende sõnumite järgi elama. Et ei juhtuks piinlikke momente, kus teisi kutsume üles tegema seda, mida ise ei suuda.

Ja siis peame lootma parimat. Mõned asjad on meie jaoks hetkel väga hästi, mistõttu me ei pea aegamööda selgitustööd ka väga kartma – Soome ja Rootsi liitumine NATOga, Venemaa praegune võitlusvõime on selgelt vähenenud.

Mida meil veel vaja on peale Ukraina toetamise? Muidugi enda kaitsehoiaku tugevdamist lihtlaste abiga. Täna on vast lihtlastel lihtne mõista, miks Eesti inimesel ei ole tahtmist riskida ajutise territooriumi kaotusega, ja langetada vajalikud otsused.

TIM WEISS
Haagi Strateegiliste Uuringute Keskuse teadur

MATTIA BERTOLINI
Haagi Strateegiliste Uuringute Keskuse teadur

● Patiseisu või viigiga lõppenud sõjad viivad suure tõenäosusega jätkusõtta, mitte püsiva rahuni.

● Väline surve Venemaale pole piisavalt tugev, et mõjutada neid sõjategevusest loobuma.

● Püsiv rahu saab tekkida ainult siis, kui see Ukrainale sobib ja kui talle antakse tugevad julgeolekugarantiid.

Venemaa-Ukraina sõda on kestnud peaaegu kolm kuud ja lahingud jätkuvad raugemata. Hoolimata vapustavatest sõjalistest kaotustest ja tsiviilelanikkonna jubedatest kannatustest pole sõja lõppu veel näha.

Ukraina rahvas ja president Volodõmõr Zelenskõi on oma riigi kaitsmisel sihikindlad. Neil on lootust suruda Vene väed tagasi sõjaeelsetele positsioonidele. Venemaa näib samal ajal kavatsevat okupeeritud alade kaitset kindlustada,

Lahingulised k ladviku sõdimi

aga ka alasid juurde vallutada. Kummagi poole sõjaline edu Ida-Ukraina lagendikel määrab nii mõndagi, ent ka lahing Donbassi pärast pole n-õ Waterloo tüüpi otsustav lahing. Sõja kulgu määravad tegurid on suuresti lahinguväljaülesed.

Sõja käigu määravad osaliste ettekujutus eduväljavaadetest sõjaliseks võiduks, majanduslikud ja humanitaarkulud, mida sõda endaga kaasa toob, ning rahvusvaheline ja riigisene surve. Väheoluline pole ka osaliste usk, et sõja lõpetamine toob soovitud lahenduse.

Relvarahu lähiajal ei lõpetaks sõda

Uue konflikti ärahoidmisel on oluline leevendav tegur nn tugev rahukokkulepe. Tugev rahulepe on selline, mida kolmandad osalised sõjalisel tagavad (rahuvalve), mis sisaldavad demilitariseeritud tsoone ja vaidluste lahendamise ühiskomisjone, samuti kolmandate osaliste selgesõnalisi julgeolekugarantiid. Püsivama rahu saavutamiseks peaks ka Venemaa ja Ukraina vaheline rahulepe neid komponente sisaldama.

Kui pidada Venemaa (vähemalt paberil) Ukrainast tugevamaks pooleks, ennustab sõjaajalugu 70-protsendilise tõenäosusega tugevama poole ehk venelaste võitu. Just nii tihti on ajavahemikul 1800–1998 sõja võitnud tugevama poole. Aja jooksul on ilmnud, et asümmeetriliste sõdade kohta see suhtarv ei kehti, tugevamate osaliste šansid

neid võita on märksa väiksemad. Hiljutised Iraagi ja Afganistani sõjad kinnitavad seda.

Venemaa-Ukraina sõja tulemus on endisel ebakindel, Ukraina on osatunud tugevat vastupanu ning teda toetab rohkem kui 40 riiki. Selline abi suurendab Ukraina võimalusi kui mitte Venemaa lüüa, siis vähemalt saavutada patiseisu.

Carl von Clausewitz toob sõja lõpetamise lahingulise eeldusena välja «kulminatsioonipunkti» saavutamise. Sedasi nimetatakse hetke, mil ründav osaline ei suuda varustusprobleemide või muude asjaolude tõttu lahinguväljal enam edu saavutada. Ründaja ülesanne on saavutada oma eesmärgid enne

● **40 riigi abi suurendab Ukraina võimalusi kui mitte Venemaa lüüa, siis vähemalt saavutada patiseisu.**

Selge sõjavõitja on pigem erand, rahulepingu kiire murdmine üllatavalt sagedane

Aastatel 1946–2005 registreeriti üle maailma 63 riikidevahelist sõda, millest vaid igas viiendas oli lõpuks selge võitja. Konfliktidest iga kolmas lõppes relvarahuga, kuid vaid kuundiku järel sõlmiti rahuleping.

Aastatel 1975–2018 sõlmitud rahulepingutest ei jäänud rohkem kui kolmandik püsima. N-õ viigiga lõppevad sõjad korduvad oluliselt suurema tõenäosusega.

